

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 4 d.
Vilnius

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Evaldo Gražio, Jūratės Jakubonienės ir Virginijos Liudvinavičienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

sekretoriaujant Rasai Maldanytei,

dalyvaujant prokurorei Rasai Bekišienei,

išteisintajam G. M. ir jo gynėjai advokatei Snieguolei Uždanavičienei, išteisintajam D. U. ir jo gynėjai advokatei Gitanai Martyšienei,

viešame teismo posėdyje apeliacine žodinio proceso tvarka išnagrinėjo baudžiamąją bylą pagal **Vilniaus apygardos prokuratūros Antrojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus prokurorės** apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nuosprendžio, kuriuo G. M. ir D. U. pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 184 straipsnio 2 dalį išteisinti, nes nepadaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių. G. M. iš valstybės priteista 4 000 Eur, D. U. – 3 630 Eur patirtų išlaidų advokato paslaugoms apmokėti.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi baudžiamąją bylą,

n u s t a t ė:

I. Pirmosios instancijos teismo nustatytos aplinkybės

1. G. M. ir D. U. buvo kaltinami tuo, kad iššvaistė jų žinioje buvusį didelės vertės svetimą turtą, o būtent: G. M., būdamas Vilniaus apygardos teismo 2013 m. spalio 21 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-5485-560/2013 paskirtos bankrutuojančios UAB „A“, įmonės kodas (duomenys neskelbtini), bankroto administratoriaus UAB „B“, įmonės kodas (duomenys neskelbtini), registruotos (duomenys neskelbtini), įgaliotu asmeniu, ir dėl savo, kaip šios bankrutuojančios įmonės administratoriaus profesinės veiklos, turintis Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (galiojo iki 2019 m. gruodžio 31 d.) 11 straipsnio 3 dalies 4 punkte numatytą administracinę įgaliojimą užtikrinti bankrutuojančios įmonės turto apsaugą bei 14 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytą įgaliojimą, suteikiantį teisę tik bankroto administratoriui valdyti, naudoti bankrutuojančios įmonės turtą (lėšas) ir juo disponuoti, ir D. U., būdamas UAB „C“, įmonės kodas (duomenys neskelbtini), direktoriumi, veikdami bendrininkų grupe, turėdami savo žinioje BUAB „A“ priklausančias stiklo, stiklo pakuotės, plastiko ir gumos bei kitas mechaninio atliekų apdorojimo atliekas (įskaitant medžiagų mišinius), laikomas UAB „C“, įmonės kodas (duomenys neskelbtini), nuosavybės teise priklausančiose patalpose

(pastatuose) ir valstybės nuomojamame žemės sklype, esančiuose (duomenys neskelbtini), susitarė, kad D. U. neteisėtai realizuos aukščiau minėtas atliekas ne BUAB „A“, o UAB „C“ naudai ir vardu bei šiam tikslui pasiekti G. M. 2014 m. gegužės 5 d. išdavė D. U. įgaliojimą atstovauti BUAB „A“ bankroto procese ir atlikti visus bankroto administratoriui priklausančius veiksmus. Po ko, D. U., turėdamas savo žinioje šias BUAB „A“ priklausančias stiklo, stiklo pakuotės, plastiko ir gumos bei kitas mechaninio atliekų apdorojimo atliekas (įskaitant medžiagų mišinius), laikomas D. U. valdomai UAB „C“ nuosavybės teise priklausančiose patalpose (pastatuose) ir valstybės nuomojamame žemės sklype, esančiuose (duomenys neskelbtini), neturėdamas teisėto pagrindo UAB „C“ vardu realizuoti šių BUAB „A“ priklausančių atliekų, veikdamas UAB „C“ vardu pagal savo, D. U., kaip UAB „C“ direktoriaus, susitarimą su UAB „D“, 2015 m. rugsėjo 30 d. per 2 kartus neteisėtai realizavo – pardavė UAB „D“ 81,05 tonų stiklo dūžio atliekų, priklausančių BUAB „A“: 2015 m. rugsėjo 30 d. – 40,10 t, 2015 m. rugsėjo 30 d. – 40,95 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 20,00 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 1 961,41 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2015 m. spalio 27 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 1 961,41 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“.

Be to, D. U., turėdamas BUAB „A“ bankroto administratoriaus UAB „B“ įgalioto asmens G. M. 2014 m. gegužės 5 d. įgaliojimą atstovauti BUAB „A“ bankroto procese ir atlikti visus bankroto administratoriui priklausančius veiksmus, turėdamas savo žinioje BUAB „A“ priklausančias stiklo, stiklo pakuotės, plastiko ir gumos bei kitas mechaninio atliekų apdorojimo atliekas (įskaitant medžiagų mišinius), laikomas jo valdomai UAB „C“ nuosavybės teise priklausančiose patalpose (pastatuose) ir valstybės nuomojamame žemės sklype, esančiuose (duomenys neskelbtini), neturėdamas teisėto pagrindo UAB „C“ vardu realizuoti šių BUAB „A“ priklausančių atliekų, veikdamas UAB „C“ vardu pagal savo, D. U., kaip UAB „C“ direktoriaus, susitarimą su UAB „E“, 2015 m. gruodžio 18–28 dienomis per 17 kartų neteisėtai realizavo – pardavė UAB „E“ 484,94 tonų stiklo pakuotės dūžio atliekų, priklausančių BUAB „A“: 2015 m. gruodžio 18 d. – 16,77 t, 2015 m. gruodžio 22 d. – 34,56 t, 2015 m. gruodžio 22 d. – 16,53 t, 2015 m. gruodžio 22 d. – 33,37 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 19,33 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 32,46 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 32,81 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 20,50 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 33,09 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 20,69 t, 2015 m. gruodžio 23 d. – 31,67 t, 2015 m. gruodžio 25 d. – 18,97 t, 2015 m. gruodžio 28 d. – 29,35 t, 2015 m. gruodžio 28 d. – 62,68 t, 2015 m. gruodžio 28 d. – 32,62 t, 2015 m. gruodžio 28 d. – 18,51 t, 2015 m. gruodžio 28 d. – 31,03 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 18,11 Eur, iš viso pardavė stiklo pakuotės dūžio atliekų už 8 783,45 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu 2016 m. sausio 12 d. išrašė UAB „E“ PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini), kurią UAB „E“ apmokėjo UAB „C“.

Be to, D. U., turėdamas BUAB „A“ bankroto administratoriaus UAB „B“ įgalioto asmens G. M. 2014 m. gegužės 5 d. išduotą įgaliojimą atstovauti BUAB „A“ bankroto procese ir atlikti visus bankroto administratoriui priklausančius veiksmus, turėdamas savo žinioje BUAB „A“ priklausančias stiklo, stiklo pakuotės, plastiko ir gumos bei kitas mechaninio atliekų apdorojimo atliekas (įskaitant medžiagų mišinius), laikomas D. U. valdomai UAB „C“, nuosavybės teise priklausančiose patalpose (pastatuose) ir valstybės nuomojamame žemės sklype, esančiuose (duomenys neskelbtini), neturėdamas teisėto pagrindo UAB „C“ vardu realizuoti šių BUAB „A“ priklausančių atliekų, veikdamas UAB „C“ vardu pagal savo, D. U., kaip UAB „C“ direktoriaus, susitarimą su UAB „E“, nuo 2016 m. vasario 22 d. iki 2016 m. gegužės 12 d. per 5 kartus neteisėtai realizavo – pardavė UAB „D“ 122,61 tonų stiklo dūžio atliekų, priklausančių BUAB „A“: 2016 m. vasario 22 d. – 22,00 t, 2016 m. vasario 24 d. – 19,52 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 20,00 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 1 004,78 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2016 m. kovo 8 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 1 004,78 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“, 2016 m. kovo 8 d. – 12,96 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo

20,00 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 313,63 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2016 m. kovo 8 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 313,63 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“, 2016 m. balandžio 5 d. – 25,94 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 20,00 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 627,75 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2016 m. balandžio 5 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 627,75 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“, 2016 m. gegužės 5 d. – 21,8 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 1 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 26,38 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2016 m. gegužės 5 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 26,38 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“, 2016 m. gegužės 12 d. – 20,39 t, kurių vienos tonos įkainis tuo metu buvo 35 Eur, iš viso pardavė stiklo dūžio atliekų už 863,52 Eur, už kurias D. U. UAB „C“ vardu išrašė UAB „D“ 2016 m. gegužės 12 d. PVM sąskaitą faktūrą Nr. (duomenys neskelbtini) 863,52 Eur sumai, kurią UAB „D“ apmokėjo UAB „C“.

Iš viso UAB „C“ už BUAB „A“ priklausančias stiklo bei jų pakuotės dūžio atliekas neteisėtai gavo 13 580,92 Eur.

G. M. ir D. U. buvo kaltinami tokiu būdu, veikdami bendrininkų grupe, iššvaistę jų žinioje buvusį BUAB „A“ priklausančią didelės vertės turtą – stiklo bei jų pakuotės dūžio atliekas, padarydami BUAB „A“ 13 580,92 Eur turtinę žalą. Šiais savo veiksmais G. M. ir D. U. buvo kaltinami padarę nusikaltimą, numatytą BK 184 straipsnio 2 dalyje.

2. Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nuosprendžiu G. M. ir D. U. pagal BK 184 straipsnio 2 dalį buvo išteisinti, nes nepadaryta veika, turinti šio nusikaltimo požymių, motyvuojant tuo, kad byloje nenustatyta, jog dėl kaltinime nurodytų atliekų realizavimo BUAB „A“ patyrė realios žalos, be to, išteisintųjų veiksmuose nėra ir kaltės (tyčios ar neatsargumo), kaip būtinojo turto iššvaistymo požymio.

II. Apeliacinio skundo argumentai ir proceso dalyvių prašymai

3. Vilniaus apygardos prokuratūros Antrojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus prokurorė (toliau – ir prokurorė) apeliaciniame skunde prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2021 m. gruodžio 22 d. nuosprendį ir priimti naują nuosprendį – G. M. ir D. U. pripažinti kaltais pagal BK 184 straipsnio 2 dalį ir paskirti jiems dvejų metų laisvė atėmimo bausmės, kurių vykdymą, vadovaujantis BK 75 straipsnio nuostatomis (2015 m. kovo 19 d. redakcija Nr. XII-1554), atidėti dvejų metų laikotarpiui, įpareigojant nuteistuosius per šį laikotarpį be bausmės vykdymo atidėjimą prižiūrinčios institucijos leidimo neišvykti iš gyvenamosios vietos ilgiau nei septynioms paroms.
4. Apeliaciniame skunde nurodoma, kad pirmosios instancijos teismas šioje byloje neįvykdė savo pareigos išsamiai išnagrinėti visas aplinkybes, palyginti turimus įrodymus tarpusavyje, susiejant juos į vientisą loginę grandinę, ir padaryti faktines bylos aplinkybes atitinkančias išvadas. Taip buvo pažeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – ir BPK) 20 straipsnio 5 dalies, 305 straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimai ir netinkamai įvertinti nusikalstamos veikos, numatytos BK 184 straipsnio 2 dalyje, sudėties požymiai. Atskleisdama šios nusikalstamos veikos sudėties požymių turinį, prokurorė pažymi, kad svarbus turto iššvaistymo požymis yra atliktų veiksmų neteisėtumas, kuris pasireiškia tuo, kad kaltininkas neteisėtai pasinaudoja jam suteiktais įgaliojimais, kas ir yra nustatyta nagrinėjamoje byloje.
5. Šioje byloje neginčytinai nustatyta, kad nuo 2015 m. rugsėjo mėnesio iki 2016 m. gegužės mėnesio kaltinime nurodytomis datomis ir kiekiais iš UAB „C“ nuosavybės teise priklausančių patalpų (pastatų) ir valstybės nuomojamo žemės sklypo, esančio adresu (duomenys neskelbtini), UAB „C“ išvežė 688,6 t stiklo atliekų, kurias pardavė UAB „D“ ir UAB „E“. Už parduotas atliekas UAB „C“ gavo 13 580,92 Eur pajamų. Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad nagrinėjamu atveju nėra turto iššvaistymo požymių todėl, kad

išveždama atliekas UAB „C“ patyrė 26 813,63 Eur išlaidų, t. y. negavo pelno, kas reiškia, kad tam tikras išlaidas, išveždama atliekas, būtų patyrusi bei pelno negavusi ir BUAB „A“. Tokia išvada, prokurorės vertinimu, yra nelogiška. Tai, jog asmuo, disponuojant jam neteisėtai perleistu svetimu turtu, patiria išlaidas, savaime nereiškia, jog neteisėtas turto perleidimas tampa teisėtu. Turto iššvaistymas yra baigtas, atsiradus BK 184 straipsnyje numatytiems padariniams, t. y. savininkui ar teisėtam valdytojui praradus turtą ar turtinę teisę (ar sumažėjus jų apimčiai), nuo svetimo turto perleidimo trečiajam asmeniui momento, todėl baudžiamosios atsakomybės nepašalina nei faktas, kad disponuojant neteisėtai perleistu turtu buvo patirtos tam tikros išlaidos, nei šių išlaidų dydis, nei tai, kad šiuo atveju aplinkosaugos institucijos ragino tvarkyti atliekas ir dėl to G. M. jautė nuolatinį spaudimą.

6. Apeliaciniame skunde pažymima, kad bankroto administratoriaus UAB „B“ įgaliotas atstovas G. M. nuslėpė nuo BUAB „A“ kreditorių faktą, kad už atliekų realizavimą UAB „C“ gavo pajamų, neinformavo kreditorių apie BUAB „A“ turto išvežimą ir perleidimą kitiems asmenims, kreditorių susirinkimas dėl šio turto pardavimo jokių sprendimų niekada nepriėmė, netvirtino turto pardavimo tvarkos ir kainos, kaip, beje, ir jo išvežimo sąlygų ir išlaidų. Turtas buvo parduotas slapta ir pajamas gavo ne bankrutuojanti įmonė, o su bankroto administratoriaus įgaliotu atstovu G. M. susijusi UAB „C“. Tokiais veiksmais BUAB „A“ buvo padaryta didelė – 13 580,92 Eur – žala. Atlikdamas tokius veiksmus, G. M. pažeidė jam suteiktus įgaliojimus dėl disponavimo bankrutuojančios įmonės lėšomis, skirtomis atsiskaityti su kreditoriais. Taigi, prokurorės nuomone, tiek BUAB „A“ bankroto administratoriaus įgalioto atstovo G. M. 2014 m. gegužės 5 d. D. U. išduotas įgaliojimas atstovauti BUAB „A“ bankroto procese, tiek jo pagrindu atliktas BUAB „A“ priklausančios stiklo žaliavos neatlygintinas perleidimas UAB „C“ ir jos realizavimas negali sukelti teisėtų padarinių ir yra nusikalstamas. G. M. ne vienerius metus dirbo bankroto administratoriumi ir gerai išmanė bankroto procedūras bei bankrutuojančios įmonės turto valdymo klausimus. Suvokdamas teisinės pasekmės, jis elgėsi nusikalstamai – susitarė su UAB „C“ direktoriumi D. U., kad šis neteisėtai realizuos atliekas ne bankrutuojančios įmonės, o UAB „C“ naudai. Esant tokioms aplinkybėms, D. U. ir G. M. turi būti pripažinti kaltais pagal BK 184 straipsnio 2 dalį.
7. Teismo posėdyje prokurorė prašė apeliacinį skundą tenkinti, išteisintieji ir jų gynėjos prašė apeliacinį skundą atmesti.

III. Apeliacinės instancijos teismo argumentai ir išvados

Apeliacinis skundas atmestinas.

8. Skundžiamu nuosprendžiu G. M. ir D. U. buvo išteisinti pagal BK 184 straipsnio 2 dalį, teismui nustačius, kad nėra padaryta veika, turinti šio nusikaltimo požymių. Pirmosios instancijos teismo nuosprendyje detalios aprašyti BK 184 straipsnio 2 dalyje numatytos nusikalstamos veikos sudėties požymiai, taip pat išsamiai aptartos baudžiamojo proceso metu nustatytos faktinės aplinkybės, dėl kurių byloje ginčas nekyla, todėl apeliacinės instancijos teismas, pritardamas skundžiamo nuosprendžio išvadoms ir argumentams, pakartotinai dėl to paties nepasisakys.
9. Nusikalstamos veikos sudėties požymis, dėl kurio kyla ginčas šioje byloje – žala. Apeliaciniame skunde nurodoma, kad turto iššvaistymas yra baigtas, atsiradus BK 184 straipsnyje numatytiems padariniams, t. y. savininkui ar teisėtam valdytojui praradus turtą ar turtinę teisę (ar sumažėjus jų apimčiai), nuo svetimo turto perleidimo trečiajam asmeniui momento. Vis dėlto, įvertinus formuojamą teismų praktiką turto iššvaistymo byloje, vien to nepakanka. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad turto iššvaistymas objektyviai pasireiškia kaltininkui patikėto ar jo žinioje esančio svetimo turto ar turtinės teisės neteisėtu, neatlygintinu perleidimu, *padarant žalos turto ar turtinės teisės savininkui arba teisėtam valdytojui*. Kiekvienu atveju, be kita ko, būtina įsitikinti ir padarytos žalos tikrumu, įvertinti ne vien tik buhalterinės apskaitos dokumentuose esančią informaciją, bet objektyvių aplinkybių visumą, iš kurios galima spręsti, kad patirta reali žala dėl kaltininko veiksmų

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-P-78/2012, Nr. 2K-196-788/2017, Nr. 2K-179-697/2018, Nr. 2K-173-495/2021). Taigi, nagrinėjamu atveju turi būti nustatyta, ar dėl to, kad UAB „C“, pardavusi iš BUAB „A“ perimtas stiklo atliekas, gavo 13 580,92 Eur pajamų, BUAB „A“ buvo padaryta reali žala. Pirmosios instancijos teismas žalos padarymo fakto nenustatė, prokurorės vertinimu, tokia žala buvo padaryta.

10. Kaip matyti iš baudžiamosios bylos duomenų, už kaltinime nurodytų stiklo atliekų išvežimą iš teritorijos, esančios (duomenys neskelbtini), UAB „C“ M. L. komercinei tarpininkavimo įmonei „F“ sumokėjo 3 218,63 Eur, MB „G“ – 23 595 Eur. Tai patvirtina liudytojų T. B. ir M. L. parodymai (t. 8, b. l. 57–59), PVM sąskaitos faktūros, paslaugų perdavimo – priėmimo aktas, važtaraščiai (t. 3, b. l. 3–16, 28–30, 37–62). Baudžiamojo proceso metu nebuvo keliamos abejonės, kad šios išlaidos nėra tikros, nebuvo abejojama ir jų dydžiu. Apeliaciniame skunde prokurorė taip pat neneigia fakto, kad UAB „C“ tokias išlaidas patyrė, neginčijamas ir patirtų išlaidų dydis. Taigi, apeliacinės instancijos teismas laiko įrodyta, kad UAB „C“ dėl BUAB „A“ priklausančių atliekų išvežimo patyrė 26 813,63 Eur išlaidas. Esant nustatytoms tokioms aplinkybėms, pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino, kad UAB „C“, realizavusi atliekas, jokio pelno negavo, o priešingai – patyrė nuostolį (26 813,63 Eur – 13 580,92 Eur = 13 232,71 Eur).
11. Išteisintasis G. M. apklausiamas parodė, kad atliekų tvarkymas, tai arba jų perdavimas atliekų tvarkytojui, arba atidavimas į galutinį utilizavimo tašką – gamyklą ar sąvartyną. Sąvartyno kaina 2014 m. buvo 40 Eur už toną atliekų, šiais metais jau 90 Eur už toną, o atliekų yra apie 5 000 tonų. Prasidėjus BUAB „A“ bankroto procesui, atliekas perdirbančių įmonių atstovai buvo atvykę į teritoriją, esančią (duomenys neskelbtini), domėjosi, ar bankrutuojanti įmonė yra palikusi perdirbamo stiklo, tačiau nusivylė, nes pamatė paliktas šiukšles. Perdirbėjai vertina ne tik atliekų tinkamumą perdirbti, bet ir transportavimo kaštus, todėl, įvertinę išlaidų dydį, patys vežti šias atliekas atsisakė. Taigi, G. M. teigimu, kai atliekų perdavimui į sąvartyną reikėjo milijonų eurų, perdirbėjai atsisakė jas paimti, jam beliko tik atliekų atidavimas atliekų tvarkytojui. UAB „C“ buvo pasirinkta todėl, kad jos siūloma atliekų tvarkymo kaina buvo mažiausia. Ji kaip patalpų savininkė sutvarkė atliekas už mažesnę kainą nei savikaina. Kitų atliekų tvarkytojų įvardytos kainos buvo nuo 70 iki 200 Eur už toną, o UAB „C“ sutvarkė už 24 Eur už toną (t. 9, b. l. 95; t. 8, b. l. 144–157). Išteisintasis D. U. iš esmės patvirtino tas pačias aplinkybes, nurodydamas, kad jis ėmėsi kaltinime nurodytų atliekų tvarkymo – buvo suorganizuoti krovėjai, vežėjai, tvarkytojai, su kuriais UAB „C“ turėjo atsiskaityti. Prie visų patirtų išlaidų dar nebuvo apskaičiuotos jo įmonės išlaidos, jo paties važinėjimai ir derinimai, transportas, darbo užmokestis. Tai dienai atliekų sutvarkymo rinkos vertė buvo 60–70 Lt už toną, jei pavoingos – siekė ir 3 500 Lt, ir 5 000 Lt už toną. Taigi, D. U. vertinimu, jis atliekas sutvarkė neadekvačiai pigiai, nes jo interesas buvo atlaisvinti savo patalpas ir teritoriją (t. 8, b. l. 165–177). Apklausta kaip liudytoja buvusi patalpų, esančių (duomenys neskelbtini), savininkė D. J. nurodė, kad jos sutuoktinis aiškinosi, kiek kainuotų išvežti jų teritorijoje esančias atliekas, kreipėsi į kelias įmones, tai preliminarai buvo paskaičiuota, kad tai kainuotų virš 1 000 000 Lt, buvo įmonių, kurios išvežimą įvertino ir nuo 2 000 000 Lt iki 5 000 000 Lt (t. 8, b. l. 102). Kauno aplinkos kokybės kontrolės vyr. specialisto A. B. manymu, perduodant atliekas perdirbimui yra patiriamos sąnaudos, kainuoja transportavimas (yra tarifai už kilometrą, atliekų pakrovimas), nebent atvažiuoja pats atliekų perdirbėjas ir jas pasiima (t. 8, b. l. 112). (duomenys neskelbtini) aplinkos apsaugos inspekcijos viršininkas A. K. taip pat neturėjo abejonų, kad atliekų atidavimas teisę jas tvarkyti turinčioms įmonėms kainuoja (t. 8, b. l. 116). Byloje yra UAB „H“ pasiūlymas dėl kineskopų atliekų sutvarkymo – siūloma 290 Eur kaina be PVM už 1 tonos atliekų sutvarkymą ir transporto paslauga (be pakrovimo) – 1,45 Eur/km (t. 4, b. l. 137). Iš UAB „I“ direktorės E. J., įrašytos į teismo ekspertų sąrašą, 2021 m. gegužės 21 d. konsultacinės išvados matyti, kad bankroto administratorius ėmėsi veiksmų, siekdamas gauti pasiūlymus dėl BUAB „A“ atliekų sutvarkymo – buvo gauti pasiūlymai iš trijų verslo vienetų: 1) UAB „J“

pasiūlė 340 Eur kainą be PVM už 1 tonos atliekų sutvarkymą, 2) UAB „K“ pasiūlė 350 Eur kainą be PVM už 1 tonos atliekų sutvarkymą, 3) UAB „L“ pasiūlė 250 Eur kainą už 1 tonos netinkamų perdirbti atliekų sutvarkymą ir 100 Eur – už 1 tonos tinkamų perdirbti atliekų sutvarkymą. Esant tokiems duomenims, konsultacinėje išvadoje nurodoma, kad UAB „C“ 1 tonos atliekų sutvarkymo kaštai – 19,27 Eur yra mažiausi (t. 8, b. l. 96–99).

12. Iš to, kas išdėstyta, galima pagrįstai manyti, kad BUAB „A“ paliko nesutvarkytas atliekas svetimoje teritorijoje ir jų likimu nesidomėjo būtent todėl, kad toks sutvarkymas nebūtų vertingas, atvirkščiai, pareikalautų nemažų išlaidų. Tokią išvadą patvirtina ir faktas, kad likusios atliekos yra neišvežtos iki šiol, naujasis BUAB „A“ nemokumo administratorius jų nėra sutvarkęs. Išteisintojo G. M. žiniomis, dabartinis nemokumo administratorius yra siuntęs atliekų tvarkytojams informaciją apie atliekas ir prašęs atsiųsti pasiūlymus, už kiek jos gali būti nupirktos ir sutvarkytos, tačiau negavo nei vieno pasiūlymo (t. 9, b. l. 95). Atsižvelgiant į visumą aptartų duomenų, darytina išvada, kad pati tvarkydama atliekas BUAB „A“ taip pat būtų patyrusi nuotolį, t. y. sutvarkymo išlaidos viršytų už atliekas gautas pajamas, todėl apeliacinės instancijos teismas pritaria, kad dėl kaltinime nurodytų atliekų išvežimo BUAB „A“ nepatyrė realios žalos, t. y. nėra nustatyta būtinojo BK 184 straipsnio 2 dalyje numatytos nusikalstamos veikos sudėties požymio. Apeliacinės instancijos teismas sutinka, kad tai, jog disponuojant neteisėtai gautu svetimu turtu buvo patirta tam tikrų išlaidų, neteisėto turto perleidimo savaime nepadaro teisėtu, vis dėlto, BK 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį, o šiuo atveju tokia atitiktis BK 184 straipsnio 2 dalies sudėčiai nenustatyta.
13. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pritaria pirmosios instancijos teismo išvadai, kad nagrinėjamu atveju nėra nustatyta ir nusikaltimo subjektyvioji pusė – kaltė. Pasisakant dėl kaltės, svarbu įvertinti aplinkybių visumą ir išanalizuoti, koku tikslu G. M. ir D. U. realizavo BUAB „A“ priklausančias atliekas.
14. Kaip neginčijamai nustatyta baudžiamojo proceso metu, BUAB „A“, kurios bankrotas pripažintas tyčiniu, paliko UAB „C“ nuosavybės teise priklausančiose patalpose (pastatuose) ir valstybės nuomojamame žemės sklype, esančiuose (duomenys neskelbtini), labai didelį kiekį (daugiau nei 5 000 tonų) nesutvarkytų stiklo atliekų su įvairiomis priemaišomis (plastiko, gumos, popieriaus ir kt.) (t. 3, b. l. 127–129). Paliktų atliekų kiekį iliustruoja pirmosios instancijos teisme peržiūrėtas Delfi TV vaizdo įrašas <https://www.delfi.lt/video/laidos/grynas-tv/stiklo-afra-palieki-milijono-vertes-kruva-ir-bankrutuoji.d?id=64222012>, portale delfi.lt patalpintas 2014 m. kovo 9 d., vėlesnė situacija teritorijoje matyti iš antstolio M. P. 2021 m. rugsėjo 10 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo Nr. 123-21-118 priede esančių nuotraukų (t. 8, b. l. 133–141). Iki bankroto bylos iškėlimo (2010–2013 m.) UAB „A“ buvo 12 kartų bausta administracine tvarka už šių atliekų nesutvarkymą (t. 4, b. l. 78). Likviduojant bankrutavusią įmonę, pareiga sutvarkyti atliekas kilo UAB „B“ bankroto administratoriui G. M.. Atsižvelgiant į nutarties 11 punkte aptartus atliekų tvarkymo kaštus ir jų kiekį bei tai, kad BUAB „A“ neturėjo turto, nėra pagrindo abejoti G. M. teiginiais, kad jis kaip bankroto administratorius neturėjo finansinių galimybių sutvarkyti šias atliekas. Nepaisant to, G. M. gavo ne vieną privalomąjį nurodymą, o už atliekų netvarkymą buvo ne vieną kartą nubaustas administracine tvarka, paskirtos baudos (t. 9, b. l. 94; t. 8, b. l. 146; t. 6, b. l. 191–202). Dėl susiklosčiusios situacijos G. M. kreipėsi į įvairias institucijas (ministerijas, Seimą, (duomenys neskelbtini) rajono savivaldybę), vyko teisminiai procesai (t. 8, b. l. 146), situacija buvo žinoma ir Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos apsaugos departamentui, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui, (duomenys neskelbtini) valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai ir kitoms institucijoms (t. 6, b. l. 151–153; t. 5, b. l. 49–58), tačiau joks efektyvus sprendimas nebuvo priimtas, G. M. ir toliau buvo raginamas sutvarkyti susikaupusias atliekas. Spręsti susiklosčiusią situaciją padėjo ir D. U., kaip pats nurodė,

„mynė institucijų, gamyklų, perdirbėjų slenksčius“, konsultavosi su aplinkos apsaugos inspektorais. Išteisintasis D. U., prieš pirkdamas patalpas, bendravo su buvusiu jų savininku A. J., kuris taip pat teigė pavargęs kovoti, nes atliekos nėra tvarkomos, o aplinkosauga „spaudžia“ (t. 8, b. l. 166). Bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme metu išteisintasis G. M. pateikė paskutinąją Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 8 d. nutartį, kuria palikta galioti UAB „B“ paskirta 2 600 Eur bauda už tai, kad BUAB „A“ bankroto administratorius UAB „B“ neįvykdė 2020 m. balandžio 15 d. pakartotinai duoto privalomojo nurodymo Nr. PN8-7, t. y. nepašalino iš teritorijos, esančios (duomenys neskelbtini), stiklo, stiklo pakuočių ir kitų mechaninio atliekų apdorojimo atliekų, sukauptų bankrutavusios ir likviduojamos dėl bankroto BUAB „A“ nesilaikant Taršos integruotos ir prevencijos kontrolės leidimo Nr. 4/40 sąlygos: „ūkinė veikla privalo būti vykdoma tik nuomojamose, uždaroje patalpose. Įmonės teritorijoje negalima jokia veikla, kol neturėsite žemės sklypo nuosavybės (nuomos) dokumentų ir jų nepateiksite Kauno regiono aplinkos apsaugos departamentui“ (t. 9, b. l. 76–83). Tai reiškia, kad ir po kaltinime nurodytų atliekų išvežimo bankroto administratorius toliau buvo baudžiamas dėl atliekų netvarkymo.

15. Esant tokioms aplinkybėms, pirmosios instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, kad G. M. jautė nuolatinį spaudimą iš valstybės tvarkyti atliekas, nepaisant to, kad tai buvo dar iki BUAB „A“ bankroto bylos iškėlimo valstybės institucijoms žinoma problema, kurios sprendimas reikalavo didelių finansinių resursų, kurių nei bankrutuojanti įmonė, nei bankroto administratorius neturėjo. Iššvaistymo požymių buvimas gali būti konstatuojamas ir tuo atveju, kai įmonės vadovas, piktaivališkai veikdamas, sudaro akivaizdžiai su įmonės interesais nesutampantį, pelningai įmonės veiklai iš esmės trukdantį, ekonomiškai nepagrįstą, nelogišką sandorį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-302-489/2017, Nr. 2K-7-648/2019, Nr. 2K-254-895/2020, Nr. 2K-4-458/2021). Akivaizdu, kad nagrinėjamu atveju dalies atliekų perleidimas UAB „C“ ir jų realizavimas negali būti laikomas nepagrįstais ir nelogiškais sandoriais, atvirkščiai, šios BUAB „A“ atliekos buvo sutvarkytos mažesne nei rinkos kaina, o bendras jų kiekis sumažėjo tik UAB „C“ dėka.
16. Apeliacinės instancijos teismui nekyla abejonių, kad patiriamas spaudimas ir gaunamos baudos buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios G. M. ėmėsi atliekų tvarkymo. G. M. nurodė, kad jis privalo parodyti, kad bent dalį atliekų sutvarkė, tada turės „atokvėpį nuo nepalaujamų bausmių virtinės“ (t. 8, b. l. 148). D. U. šis klausimas buvo aktualus todėl, kad jis buvo suinteresuotas kuo greičiau išnuomoti jam priklausančias patalpas, be to, jei atliekų nesutvarkys bankroto administratorius, jas tektų tvarkyti patalpų savininkui. Baudžiamosioje byloje nesurinkta duomenų, kurie patvirtintų, kad išteisintieji turėjo pagrindą manyti, jog BUAB „A“ paliktos atliekos buvo vertingos ir jas realizavus yra galimybė pasipelninti. Atvirkščiai, liudytojos D. J. teigimu, buvo suvežtos šiukšlės, kenksmingos atliekos (t. 8, b. l. 102, 104), liudytojas A. B., duodamas parodymus, šias atliekas taip pat vadino šiukšlėmis (t. 8, b. l. 106), liudytojas A. K. parodė, kad buvo bandyta žiūrėti, ar galima panaudoti atliekas, tačiau gauti neigiami atsakymai (t. 8, b. l. 116), G. M. teigimu, perdirbančių įmonių atstovai buvo atvykę į teritoriją, tačiau nusivylė, nes pamatė paliktas šiukšles, teismas taip pat yra pasijuokęs, kad po aštuonerių metų atliekų transformacija į turtą vargu, ar yra galima (t. 8, b. l. 146, 149).
17. Tai, kad asmenys nesiekė pasipelninti, patvirtina ir faktas, jog UAB „C“ kaip atliekų tvarkytojas žinojo, kokie yra atliekų tvarkymo kaštai ir kokias pajamas, realizavus tokias atliekas, galima gauti. Kaip matyti iš baudžiamosios bylos duomenų, UAB „C“ patyrė nuostolį, kas reiškia, kad nei G. M., nei D. U. finansinės naudos realizavus BUAB „A“ atliekas negavo. G. M. teigimu, ta dalis atliekų, kuri gali turėti kažkokią vertę ir yra panaši į žaliavą, yra neliesta (t. 8, b. l. 154). Svarbu ir tai, kad atliekų realizavimo fakto išteisintieji neslėpė – UAB „C“ direktorius D. U. 2016 m. sausio 1 d. BUAB „A“ bankroto administratoriui G. M. surašė pažymą, kurioje nurodyti sutvarkyti atliekų kiekiai ir jų sutvarkymo būdas (t. 4, b. l. 128). Išteisintasis D. U. apklausiamas nurodė, kad apie atliekų

išvežimą buvo informuoti Aplinkos apsaugos departamento darbuotojai (t. 8, b. l. 167). Taigi, visuma aptartų aplinkybių nepatvirtina išteisintųjų siekio iššvaistyti BUAB „A“ turtą.

18. Išteisintieji buvo kaltinami ir tuo, kad neteisėto atliekų realizavimo tikslu G. M. 2014 m. gegužės 5 d. išdavė D. U. įgaliojimą atstovauti BUAB „A“ bankroto procese ir atlikti visus bankroto administratoriui priklausančius veiksmus. Išteisintieji su šia kaltinimo dalimi nesutiko. G. M. parodė, kad įgaliojimas buvo išduotas, prašant aplinkosaugos specialistui A. B.. A. B. turėjo įteikti G. M. privalomąjį nurodymą, tačiau G. M. dėl užimtumo atvykti negalėjo, todėl A. B. pasiūlė išduoti D. U. įgaliojimą, nes pastarasis tą dieną turėjo pas jį užsukti, tam, kad D. U. galėtų paimti privalomąjį nurodymą ir jį perduoti G. M.. Įgaliojimas el. paštu buvo išsiųstas A. B., ant privalomojo nurodymo yra D. U. parašas, kas reiškia, kad jis jį paėmė ir perdavė G. M.. Tai buvo vienkartinis atvejis, daugiau įgaliojimu nebuvo naudotasi (t. 8, b. l. 148). D. U. nurodė, kad jis paprašė G. M. išduoti jam įgaliojimą ir persiųsti jį A. B. tam, kad D. U. galėtų paimti ir perduoti privalomąjį nurodymą, nes G. M. dėl užimtumo pats jo pasiimti negalėjo. D. U. paneigė kada nors veikęs BUAB „A“ vardu, jis visada veikė kaip UAB „C“ savininkas (t. 8, b. l. 171). Liudytojas A. B. parodė, kad D. U. įgaliojimą pateikė prasidėjus bankroto procesui, vėliau jis dalyvaudavo kaip savo įmonės ir pastatų savininkas (t. 8, b. l. 106). Nepaisant to, kad asmenų parodymai dėl to, kieno iniciatyva buvo išduotas įgaliojimas, nesutampa, vis dėlto, iš visų parodymų turinio galima daryti išvadą, kad įgaliojimas buvo panaudotas tik vieną kartą, o D. U. su aplinkos apsaugos specialistais bendravo kaip UAB „C“ atstovas. Baudžiamojoje byloje surinkti duomenys nepatvirtina kaltinimo teiginio, kad 2014 m. gegužės 5 d. įgaliojimas D. U. buvo išduotas, siekiant neteisėtai realizuoti BUAB „A“ atliekas. Šios atliekos priėmimo – perdavimo aktais buvo perduotos UAB „C“ (t. 6, b. l. 81–85), realizuotos jos buvo taip pat šios įmonės, o ne UAB „B“ ar BUAB „A“, vardu (t. 6, b. l. 86–92). Svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad įgaliojimas buvo išduotas 2014 m. gegužės 5 d., tuo tarpu atliekos pradėtos realizuoti tik 2015 m. rugsėjo 30 d. Taigi, byloje nėra jokių duomenų, patvirtinančių šio įgaliojimo panaudojimo atliekų realizavimo procese faktą.
19. Sutiktina su prokurorės apeliacinio skundo argumentais, kad, perduodamas atliekas UAB „C“, BUAB „A“ bankroto administratorius G. M. galimai pažeidė jo veiklą reglamentuojančius teisės aktus, kurių reikalavimus jis neabejotinai turėjo žinoti. Vis dėlto, vien tai, kad kaltininkas neteisėtai pasinaudoja jam suteiktais įgaliojimais, nenustatius tokiais veiksmais padarytos žalos turto savininkui, negali užtraukti baudžiamosios atsakomybės pagal BK 184 straipsnio 2 dalį. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų matyti, kad Vilniaus miesto apylinkės teisme yra nagrinėjama civilinė byla Nr. e2-511-925/2022 pagal civilinio ieškovo „M“ netiesioginį ieškinį, pareikštą civilinio ieškovo BUAB „A“ vardu, kuriuo, be kita ko, prašoma teismo priteisti iš civilinio atsakovo UAB „B“ 13 580,92 Eur žalos atlyginimo BUAB „A“ naudai, o tai yra ta suma, kurią UAB „C“ gavo už BUAB „A“ atliekų realizavimą. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. rugpjūčio 3 d. nutartimi, ši civilinė byla sustabdyta iki bus priimtas ir įsiteisės procesinis sprendimas nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje. Šias aplinkybes pirmosios instancijos teisme nurodė ir kaltinamojo D. U. gynėja advokatė G. Martyšienė (t. 8, b. l. 142–143). Vilniaus miesto apylinkės teisme taip pat yra nagrinėjama civilinė byla Nr. e2-1229-1159/2022 pagal civilinio ieškovo UAB „C“ ieškinį, kuriuo prašoma priteisti iš civilinės atsakovės BUAB „A“ 13 232,71 Eur skolos, susidariusios už atsakovei priklausančių atliekų sutvarkymą. Taigi, akivaizdu, kad proceso dalyviai, jų manymu, pažeistas teisės gina civilinio proceso tvarka ir toks jų teisių gynimas nėra apsunkintas, todėl perteklinis santykių kriminalizavimas neatitiktų baudžiamosios teisės kaip kraštutinės priemonės principo reikalavimų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo nutartyse yra pasisakęs, kad baudžiamoji atsakomybė demokratinėje visuomenėje turi būti suvokiama kaip kraštutinė, paskutinė priemonė (*ultima ratio*), naudojama saugomų teisinių gėrių, vertybių apsaugai tais atvejais, kai švelnesnėmis priemonėmis tų pačių tikslų negalima pasiekti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys baudžiamosiose bylose Nr. 2K-466-

489/2016, Nr. 2K-13-719/2019 ir kt.).

20. Išteisintojo D. U. gynėja advokatė G. Martyšienė teismo posėdžio metu prašė priteisti išteisintajam D. U. apeliacinės instancijos teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas advokato darbui apmokėti – 580,80 Eur (t. 9, b. l. 89). Gynėja teismui pateikė mokėjimo nurodymą Nr. 02151516, iš kurio matyti, kad 2022 m. vasario 15 d. D. U. šią sumą sumokėjo advokatų profesinei bendrijai „Litten“ (t. 9, b. l. 90).
21. Pirmosios instancijos teismas išsamiai pasisakė dėl išteisintųjų teisės gauti patirtų būtinų ir pagrįstų išlaidų advokatui atlyginimą. BPK 106 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad, pripažinęs kaltinamąjį kaltu, teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti iš kaltinamojo išieškoti nukentėjusiojo ir civilinio ieškovo turėtas išlaidas advokato, kuris dalyvavo byloje kaip nukentėjusiojo ar civilinio ieškovo atstovas, paslaugoms apmokėti; teismas, atsižvelgdamas į nuteistojo turtinę padėtį, gali šių išlaidų kaltinamajam nepriteisti ar jų dydį sumažinti. Analogiškai dėl advokato darbo apmokėjimo turi būti sprendžiama ir tais atvejais, kai asmuo yra išteisinamas dėl jam pareikštų kaltinimų – teismas, atsižvelgdamas į bylos sudėtingumą, jos apimtį ir kitas svarbias aplinkybes gali sumažinti išteisintajam atlygintiną proceso išlaidų dydį, pateikdamas tokio sprendimo motyvaciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-216-628/2021).
22. Kaip matyti iš advokatų profesinės bendrijos „Litten“ 2022 m. vasario 3 d. PVM sąskaitos faktūros Serija GM22 Nr. 011, advokatės G. Martyšienės darbo užmokestį sudarė susipažinimas su apeliaciniu skundu ir pasiruošimas apeliacinės instancijos teismo posėdžiui bei dalyvavimas apeliacinės instancijos teismo posėdyje (t. 9, b. l. 89). Iš baudžiamosios bylos duomenų matyti, kad advokatė G. Martyšienė išteisintąjį D. U. gynė ir ikiteisminio tyrimo metu bei pirmosios instancijos teisme, todėl baudžiamosios bylos esmė ir pirmosios instancijos teismo nuosprendžio turinys jai buvo puikiai žinomi. Prokurorės apeliacinį skundą sudaro tik šeši lapai, jame nėra nurodyta jokių naujų aplinkybių. Byla apeliacinės instancijos teisme buvo išnagrinėta vieno teismo posėdžio metu, kuris truko 1 val. 30 min. (PVM sąskaitoje faktūroje nurodyta, kad dalyvavimas apeliacinės instancijos teismo posėdyje truko 2 val. (t. 9, b. l. 89)). Advokatė G. Martyšienė teismo posėdžio metu pasakė baigiamąją kalbą, kuri truko 15 min. Esant tokioms aplinkybėms, atsižvelgdama į suteiktos teisinės pagalbos apimtį ir sudėtingumą, teisėjų kolegija mažina išteisintajam D. U. atlygintą proceso išlaidų dydį iki 400 Eur.

Lietuvos apeliacinio teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 326 straipsnio 1 dalies 1 punktu,

n u t a r i a:

Vilniaus apygardos prokuratūros Antrojo baudžiamojo persekiojimo skyriaus prokurorės apeliacinį skundą atmesti.

Priteisti D. U. iš valstybės 400 (keturis šimtus) Eur patirtų išlaidų advokato paslaugoms apmokėti.

Teisėjai

Evaldas Gražys

Jūratė Jakubonienė

Virginija Liudvinavičienė

